

RICINODENDRON AFRICANUM MUELL. ARG.

UDK: 674.031.757.291.2

NAZIVI

Ricinodendron africanum Muell. Arg. naziv je drva botaničke vrste iz porodice *Euphorbiaceae*.

Trgovački je naziv te vrste essessang (Francuska, Gabon); erimado (Angola, Belgija, Njemačka, Velika Britanija); musuku, mulela, sanga (Angola); ehi, itani, katotou, popossi (Obala Bjelokosti); issanguila (Gabon); wama, epuwi, sosali (Gana); esango, njansang, timboa (Kamerun); mulela, sanga sanga; koor (Liberija); ekku, okwen (Nigerija); gbolei, ekok (Sierra Leone); Kisongo (Uganda).

NALAZIŠTE

Stabla *Ricinodendron africanum* Muell. Arg. nalazimo u zapadnoj, južnoj i istočnoj Africi. Areal im se proteže od Sierra Leonea gvinejskom obalom sve do Angole i dalje preko Rodezije i Botswane do Istočne obale. Raste na područjima do 1300 metara nadmorske visine.

STABLO

U svojoj domovini drvo naraste 30 – 40 metara visoko, duljina debla mu je 20 – 25 metara, a prsni promjer 0,5 – 1,0 metar. Kora drva je glatka i svjetlosiva, često gotovo bijela, ili je pak hrapava i smečkasta. U starijih stabala kora se ljušti u debelim ljuskama. Debljina kore iznosi 1,0 – 2,0 centimetra. Stablo je brzorastuće.

DRVO

Makroskopska obilježja

Bjeljika i srževina ne mogu se međusobno razlikovati. Drvo je rastresito porozno, bljedožute do slamnato žute boje. Godovi se teško raspoznaju. Drvni su traci vidljivi samo povećalom, na radijalnoj površini sjaje. Tekstura drva je jednolična, prugasta, nije dekorativna.

Mikroskopska obilježja

Traheje su raspoređene pojedinačno, u parovima i kratkim radijalnim nizovima (do pet pora). Promjer

traheja iznosi 100...210...280 mikrometara, gustoća im je 1...3...6 na 1 mm² poprečnog presjeka. Volumni je udio traheja 4,4...5,0...5,4 %. Pore su često ispunjene tilama.

Aksijalni je parenhim apotrahealno marginalan, paratrahealno vazicentričan. Volumni udio aksijalnog parenhima beznačajno je malen.

Drvni su traci heterogeni, katnog rasporeda, visine 240...560...950 mikrometara, a širine 14...25...37 mikrometara, odnosno jednu stanicu. Gustoća drvnih trakova je 7...10...12 na 1 mm poprečnog presjeka. Volumni udio drvnih trakova iznosi 17,2...17,6...18,1 %. U drvnim tracima i aksijalnom parenhimu ima kristala.

Drvna su vlakanca libriiformska. Dugačka su 1450...1650...1850 mikrometara. Debljina staničnih stijenki vlakancaca iznosi 1,65...2,95...3,75 mikrometara, a promjer lumena 13,2...32,8...48,2 mikrometara. Volumni je udio vlakancaca 76,5...77,4...78,3 %.

Fizička svojstva

Gustoća standardno suhog drva, ρ_0	oko 250 kg/m ³
Gustoća prosušenog drva, ρ_{12-15}	oko 300 kg/m ³
Gustoća sirovog drva, ρ_s	700...800 kg/m ³
Poroznost	oko 83 %
Radijalno utezanje, β_r	oko 4,8 %
Tangentno utezanje, β_t	oko 5,0 %
Volumno utezanje, β_v	oko 9,6 %

Mehanička svojstva

Čvrstoća na tlak	oko 21,0 MPa
Čvrstoća na savijanje	oko 44,0 MPa
Modul elastičnosti	5200 MPa

TEHNOLOŠKA SVOJSTVA

Obradivost

Drvo se dobro i bez poteškoća ručno i strojno obrađuje. Čavla se i dobro drži vijke. Pri blanjanju se zbog čupanja vlakancaca teško postižu glatke površine. Teško se lijepi i politira.

Sušenje

Drvo se vrlo brzo suši, no sklono je vitoperenju.

Trajnost i zaštita

Prema normi HRN 350-2, 2005, srž drva srednje je slabo otporna na gljive uzročnice truleži (razred otpornosti 5) i slabo otporna na termite (razred otpornosti S). Srž je permeabilna (razred 1).

Uporaba

Drvo *Ricinodendron africanum* Muell. upotrebljava se za izradu dijelova namještaja, furnira i drvenih plovila, a služi i kao drvo za rezbarenje i tokarenje.

Sirovina

Drvo *Ricinodendron africanum* Muell. Arg. na tržištu se pojavljuje u obliku trupaca promjera 60 – 90 cm i duljine od 5 metara naviše.

Napomena

Drvo nije na popisu ugroženih vrsta međunarodne organizacije CITES ni na popisu međunarodne organizacije IUCN Red list. Može se rabiti kao zamjena za balzu.

Slične vrste

Ricinodendron rautaneii Schinz
Alstonia congensis Engl.
Hura crepitans L.
Triplochiton scleroxylon K. Schum.

Literatura

1. Richter, H. G.; Dallwitz, M. J. (2000 onwards): „Commercial timbers: descriptions, illustrations, identification, and information retrieval“. In English, French, German, and Spanish. Version: 4th May 2000. <http://biodiversity.uno.edu/delta/>
2. Wagenführ, R.; Scheiber, C., 1974: HOLZATLAS, VEB Fachbuchverlag, Leipzig, 327-328.
3. ***1964: Wood dictionary, Elsevier publishing company, Amsterdam.
4. ***<http://tropix.cirad.fr/FichiersComplementaires/EN/Africa/ESSESSANG.pdf> (preuzeto 7. prosinca 2015.).

prof. dr. sc. Jelena Trajković
doc. dr. sc. Bogoslav Šefc